

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

7. Quid sit illa iustitia quae diligitur & in corde scribitur: cuius amor tantopere ab Augustino laudatur, & sine quo creatura rationalis recta esse & condi nequit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

nec iustitiæ dilectio aliud nisi amorem virtutis propter se, quæ ab illis tanquam germana virtus buccis crepantibus laudatur, & ab Augustino supra fusè declaravimus, velut superba & inflata deprimitur, nihil aliud in Augustino per illam iustitiæ dilectionem suspicari possunt

A indicatum esse, quam similem virtutis moralis affectum, qualem & in infidelibus reperiri arbitrantur. Sed quantopere in hac sua suspitione aberraverint liquidissimè constabit, cum genuinam Augustini mentem in medium protulerimus.

CAPVT SEPTIMVM.

Quid sit illa iustitia quæ diligitur & in corde scribitur: cuius amor tantopere ab Augustino laudatur, & sine quo creatura rationalis recta esse & condi nequit.

QVAM qui intelligere cupit animadvertere debet, longe aliud esse Augustino veritatem & iustitiam & castitatem & similia, quæ inculcat esse diligenda & in corde scribenda, quam id quod Philosophi nominibus istis expriment. Nam isti, ut dicere corpimus, nihil aliud intelligunt nomine veritatis, quam congruentiam signi cum rebus, sive signum sit conceptus, sive vox sive scriptura; ut veritas in illis sit, cum rebus significatis ita consonerint neque quicquam aliud sub nomine iustitiæ, & castitatis & similibus accipiunt, quam affectiones quasdam bonas animi, ita ut consequenter dilectio iustitiæ sit eis amor quo diligitur virtus, animique virtutes propter se, seu propter quandam splendorem honestatis quæ ad seipsum & ad aliud omnino nihil referatur. Itaque cum ad Augustinum veniunt, nisi diuturnâ prius familiaritate revolventi lucubrationes eius sensibus & phrasibus ejus assuefacti fuerint, nominum similitudine delusi in suos tanquam Augustini sensus relabuntur, quos ei constat non raro ex diametro esse contrarios. Quapropter sicut veritas quæ diligenda præscribitur ab Augustino non significat illam consonantiam signi creati cum re significata, sed illâ incommutabilem æternamque veritatem, quæ cernitur ab iis qui legis æternæ præscriptum vident, ita iustitia, castitas, æquitas, rectitudo, bonitas &c. quas diligendas præcipit, & in visceribus per Testamentum novum scribendas docet Augustinus quarum dilectioni timorem opponit, & sine quarum dilectione nihil omnino boni fieri posse constantissimè tradit, significat apud ipsum non affectus aliquos per modum accidentium animo inherentes, ut Stoici & Peripatetici solent, sed incommutabilem illam formam iustitiæ & castitatis, & rectitudinis & bonitatis &c. quam videt & sequitur quisquis quid sit iustum & æquum & rectum videt & sequitur. Hæc forma iustitiæ semper stabilis & immutata in quacunque hominis iusti mutatione permanet. Nam sive proficiat in iustitia ad illam magis magisque tendit, ut inde formetur: sive deficiat ab illa recedit: sive pœniteat ad illam redit. Nisi enim aliqua forma iustitiæ stabilis in æternum permaneret, quam mentis oculis cerneremus, non esset unde vel iustitia

A ab injusto discernere, vel profectum defectumque hominis in iustitia meriti possemus. Nam quo magis affectu animi seu dilectione similes ei sumus, eo sumus utique iustiores, quo magis dissimiles eo iniustiores. Hæc autem forma non est aliud nisi veritas incommutabilis, in qua iustum & rectum, & castum esse videt, cum aliquid uti tale vel non tale probat aut improbat. Sed Augustinum de iustitia videamus, apud quem ista doctrina nihil familiarius atque certius est. Illud mirabile est, ut apud se animus videat, quod alibi nisiquam vidit, & verum videat, & ipsam verum scilicet iustum animum videat, & sit ipse animus & non sit iustus animus, quem apud seipsum videt &c. An illud quod videt veritas est interior præsens animo qui eam valet intueri, neque omnes valet? Et qui intueri valet, hoc etiam quod intuentur non omnes sunt, hoc est, non sunt etiam ipsi iusti animi sicut possunt videre ac dicere quod sit iustus animus. Quod unde esse potuerunt nisi inherendo eidem ipsi formæ quam intuentur, ut inde formetur & sint iusti animi, non tantum cernentes aut dicentes iustum esse animum, qui scientiâ atque ratione in vita ac moribus, sua cuique distribuit, sed etiam ut ipsi iuste vivant, iusteque morati sint, sua cuique distribuendo, ut nemini quicquam debeant, nisi ut invicem diligant. Et unde inheretur illi formæ nisi amando? Et ostendens illam incommutabilem formam iustitiæ maximè omnium diligi vel esse diligendam, cum aliquis vel iam iustus, vel ut sit iustus diligitur, ita adijciendo declarat: Cur ergo alium diligimus quem credimus iustum, & non diligimus ipsam formam ubi videmus quid sit iustus animus: ut & nos iusti esse possimus? An verò nisi & ipsam diligere nullo modo eum diligere quem diligimus ex ista? Sed dum iusti non sumus minus eam diligimus quam ut iusti esse valeamus? Homo ergo qui creditur iustus ex ea formâ & veritate diligitur quam cernit & intelligit apud se ille qui diligit: ipsa vero forma & veritas, non est quomodo aliunde diligitur. Neque enim invenimus aliquid tale præter ipsam, ut eam cum incognita est credendo diligamus ex eo quod iam tale aliquid novimus. Quid quid enim tale aliquid perspexeris ipsa est: & non est quicquam tale quoniam sola ipsa talis est, qualis ipsa est. Et infra in fine ejusdem libri cum proposuisset exemplum iusti viri Apostolum Paulum, cum tamen ex illa æterna iustitiæ forma quam conspiciamus à nobis diligi, sic declarat: Quid est quod accendimus in dilectionem Pauli Apostoli cum

ista legimus, nisi quod credimus eum ita vixisse? Videndum tamen sic esse Dei ministris non de aliquibus auditum credimus, sed intus apud nos, vel potius supra nos in ipsa veritate conspicimus. Illum ergo quem sic vixisse credimus, ex hoc quod videmus, scilicet mentis oculis, diligimus. Et nisi hanc formam quam semper stabilem atque incommutabilem cernimus precipue diligereamus, non ideo diligereamus illum quia eius vitam eam in carne viveret, huic forma eoparitam & congruentem fuisse fide retinemus. Et paulo post: Ita & ipsorum vitam facit à nobis diligere forma illius dilectio secundum quam vixisse creduntur: Et illorum vita credita in laudem formam flagrantem excusat charitatem: ut quanto flagrantius diligimus Deum tanto certius sereniusque videamus; quia in Deo conspicimus incommutabilem formam iustitiam secundum quam hominem vivere oportere iudicamus. Et luculentissimè in Psalmum

In Psal. 61.

lexagesimum primum: Reprehensor iniquitatis esse non potest qui non cernit iustitiam, cui comparatam reprehendat iniquitatem. Unde enim scis quia hoc iniustum est, nisi scias quid sit iustum? Quid si enim iustum est, & hoc quod dicit iniustum? Absit, inquis, iniustum est, & clamas quasi videntibus oculis, videns hoc iniustum esse, utique ex aliqua regula iustitiam, cui comparans quod vides pravum, & cernens non convenire rectitudinis regule tue. reprehendis tanquam artifex discernens iustum ab iniusto: Ergo quare à te iniustum hoc esse unde vides? Vbi, inquam, videbis hoc iustum, quo viso reprehendis iniustum? Vide illud, nescio quid quo aspergitur anima tua ex multis partibus in caligine constituta; nescio quid hoc quod coruscet menti tua? Unde hoc iustum? Itane non habet fontem suum? A te tibi est quod iustum est, & tu tibi potes dare iustitiam? Nemo sibi dat quod non habet. Ergo cum sis iniustus esse non potes iustus nisi convertendo te ad quandam iustitiam: à qua si recedis, iniustus es; ad quam si accedis iustus es. Te recedente non deficit; te accedente non crescit. De ista stabili & permanente iustitia dicit in Psalmum quadragesimum quartum: Summa &

In Psal. 44.

In Tract. 25. in 1060.

vera pulchritudo iustitiæ est. Et in Tractatibus in Ioannem: Intelligi quis in oriente iustitiam, intelligit alius in occidente iustitiam, nunquid alia est iustitia, quam ille intelligit alia quam iste? Separati sunt corpore & in uno habent aciem mentium istarum. Quam video iustitiam hic constitutus, si iustitia est, ipsam videt iustus nescio quot mansionibus à me carne seiunctus, & in illius iustitia luce coniunctus. Quam doctrinam de iustitia multis in locis sæpe repetit, tanquam in perspectissima sibi veritate certissimam.

Quod autem de iustitia sic intellecta diximus, idem ex animo de veritate, de sapientia, de castitate & similibus, sentiendum esse præscribit. Sit unus aut alter locus instar omnium: Conamini cogitare fratres lumen veritatis, conamini cogitare lumen iustitiæ; presens est enim omni cogitanti. Quid enim est quod cogitat, qui vult iniuste vivere peccat, deserit iustitiam; diminuta est? Conversus est ad iustitiam; quid? Aucta est? Deserit eam, integram illam relinquit. Convertitur ad eam, integram illam invenit. Quid est ergo lumen iustitiæ? De oriente surgit & in occidentem vadit.

Serm. 44. de lucem sapientia, quomodo ubique presens est omnibus, dixerit. c. 6.

A An est alius locus unde oritur aut quo venit? Nonne ubique præsto est? Homo certe qui est in occidente, si vult iniuste vivere, id est secundum iustitiam, nunquid deest illi quam inuenitur & videat (forte ut vivat) secundum ipsam iustitiam? Iterum in oriente positus, si velit iuste vivere, id est secundum eandem iustitiam nunquid deest illi? Ibi enim est iustitia: Præsto est iuste viventi. Secundum enim regulam videt quemadmodum iuste vivant & illi, & sicut iusti bene vivendo eam vident, ita & iniusti male vivendo non eam vident. Nam & ille iniuste vivit, cum eam videt: & ille ipsam videt, ut secundum eam actus suos dirigat: quia nisi secundum iustitiam regulam direxerit actus suos in errorem iniquitatis impingitur. Quia ergo & huic præsto esse potuit in conscientia, nullo loco est & ubique est. Sic iustitia, sic sapientia, sic veritas, sic castitas. Et in Commentario in Epistolam ad Galatas ubi dilectionem illam iustitiæ his verbis suprà citatis commendaverat, Maior enim & præpotentior delectatio eorum iustitiæ est, id est, fortius eam, ardentiusque diligunt, quam peccata quibus à iustitiâ diligenda retrahuntur, sic subiungit: Quod amplius nos delectat, secundum id oporemur necesse est; ut verbi gratia occurrat forma speciosa femina & movere delectationem formationis: sed si plus delectat pulchritudo illa intima & sincera species castitatis, per gratiam que est in fide Christi, secundum hanc vivimus, & secundum hanc operamur, ut non regnante in nobis peccato ad obediendum desiderijs eius, sed regnante iustitiâ per charitatem cum magna delectatione faciamus quicquid in eo Deo placere cognoscimus. Cujusmodi profecto testimonia quæ in Augustino tam frequentia sunt, ut non sit dubium ea ex perspectissima fundatissimaque veritate proficisci, liquidissimè demonstrant iustitiam, veritatem, castitatem & similia quæ diligenda præscribit, longe aliter esse cogitanda quam illas affectus animæ quibus nos iusti esse dicimur. Hi quippe temporales, illa æterna sunt: hi secundum humanas mutationes oriuntur & occidunt; illa stabiliter permanent: hi ipso animo possidentis circumscripti, illa cernentibus ubique præsto sunt. Et ita præsto, ut à iustis iniustisque mentis oculis videantur, dum illi accedunt hi recedunt, sine incremento vel decremento iustitiæ veritatisque quam vident. Cernitur enim iustitia tanquam regula quedam immutabiliter fulgens supra mentis apertem quæ neque accedentium copia augeatur, neque recedentium minuatur, neque illorum affectuum varietate varietur: quæ in operibus iustitiæ faciendis iusti regantur, iniusti corrigantur aut puniatur. Quapropter nonnunquàm isti iustitiæ quam diligendam præcipit, non solum directione, sed & prohibitionem & comminationem, & punitionem ascribit: In ipsa voluntate reus est qui vult facere quod non licet fieri, sed ideo non facit quia impune non potest fieri. Nam quantum in ipso est, mallet non esse iustitiam peccata prohibentem atque punientem. Et utique si mallet non esse iustitiam, quis dubitaverit quod eam si posset, auferret? Ac per hoc quomodo iustus est iustitia talis inimicus, ut eam si posset auferat, præcipientem auferat, ne comminatem vel iudicantem ferat? Inimicus ergo iustitia

Inc. 14. Gal.

Epist. 149.

Epist. 149.

Epist. 149.

Epist. 149.

Epist. 149.

*injustitia est qui pena timore non peccat, amicus autem
 erit si eius (justitiae) amore non peccet. de qua ju-
 stitiae dilectione statim multis disserit. Quic-
 quid secundum illam justitiam fit, hoc re-
 ctum, hoc justum, hoc laudabile est; quic-
 quid ab illa recedit, hoc pravum, injustum,
 damnabile est. Est enim prima illa & pro-
 funda & immutabilis regula justitiae, juxta
 quam sive justus sive injustus recte facta lauda-
 mus, & perversa prohibemus, reprehendimus,
 & punimus. Idcirco enim justa laudamus,*

*quia illam justitiae regulam in eis lucentem
 cernimus: & injusta culpamus, quia eam ibi-
 dem non cernimus. Siquidem in tantum hu-
 jusmodi facta vitiosa sunt, in quantum ab
 illa incommutabili regula juxta quam cerni-
 mus esse facienda discedunt: & in tantum re-
 ctè vituperantur, in quantum eorum vitupe-
 rator normam, velut artem ex qua debebant
 fieri videt, ut hoc in eis vituperet, quod ibi
 non videt; quemadmodum hac de re Augu-
 stinus alibi loquitur.*

CAPVT OCTAVVM.

Justitia illa Deus est; sicut veritas & bonitas,
& lex aeterna.

QUID est igitur illa justitia omnibus
 ad intueendum exposita, sine cujus
 dilectione impossibile est voluntatis
 opus esse justum aut bonum, & cu-
 jus dilectio in cordibus nostris non nisi diffu-
 sa per Spiritum sanctum charitate diffunditur?

Respondetur non esse aliud nisi legis aeter-
 nae veritatem, justitiam ac rectitudinem: seu
 quod idem est, ipsam aeternam legem, sem-
 piternam suam veritate, justitia & rectitudine pre-
 scribentem creaturae rationali, quicquid in
 rebus agendis verum & justum & rectum est.
 Hac autem lex justitiae non est aliud nisi Deus,
 neque Deus aliud quam veritas & justitia &
 rectitudo sempiterna; illa videlicet quam in
 hac vita ex operibus obscure cernimus, non
 solum fide, sed mentis rationalis intuitu; ex
 quo fidentissimè pronunciamus, hoc debet
 fieri, istud non debet; hoc verum, hoc justum;
 hoc rectum est, istud peruersum atque distor-
 tum. Illa quippe justitia quam hoc dicendo
 contuemur, & ex cujus luce nobis radiantè
 de singulis operibus ita decernimus, incom-
 mutabilis atque aeterna est; ideoque supra
 mentes nostras tanquam mutabiles praesidet.

*non alibi alia, nec alia aliter, secundum quam iusti
 essent Abraham, Isaac &c. Et infra: Non intue-
 bar iustitiam cui seruirent boni & sancti homines
 longe excellentius atque sublimius habere simul om-
 nia quae praecipit Deus, & nulla ex parte variari &c.
 Ecce ex qua regula justitiae, justa & injusta di-
 scernit. Nempe ex aeterna veritate, ex lege
 Dei sempiterna mentibus hominum praesidente
 te, ex illa justitia ex qua promulgantur leges
 hominum, quam quisquis consulit, dominum
 consulit, quia videlicet, ut Scriptura dicit,
 Lex tua veritas: Et sicut Augustinus ex Scri-
 ptura adiecit: Veritas tu. Unde & ipsa aeterna
 illa veritatis lex non aliter ab Augustino des-
 finitur, quam Ratio divina vel voluntas Dei, ordi-
 nem naturalem conservari iubens, perturbari vetans.
 Quid autem ratio divina & voluntas Dei nisi
 Deus? ut proinde qui legem aeternam consuli-
 lit, non nisi Deum consulat menti suae praesi-
 dentem, & suae legis aeternae veritate loquen-
 tem, non adhuc per speciem sicuti est, sed in
 aenigmate. Sed ipsam Augustinum audiamus
 disertissimis verbis explicantem quid intelligat
 per illam justitiam quam in operibus bonis di-
 ligendam esse praescribit, ut opus possit haberi
 & esse bonum. Sic ergo nebulas omnis ambi-
 guitatis abstergit, in illo ipso Sermone de-
 cimo septimo de verbis Apostoli, in quo ma-
 gnopere satagit, ut peccata caveantur non ti-
 more poenae, sed amore justitiae: Constituanus
 ante oculos, propter hoc quod dixi, exemplum certa-
 minis. Interrogo utrum ames iustitiam? Responde-
 bis, Amo. Quod non responderes veraciter, nisi te
 aliquatenus delectaret: Non enim amatur nisi quod
 delectat. Delectare in Domino Scriptura dicit: Do-
 minus autem iustitia est. Non enim tibi fingere debes
 Deum quasi idolum. Invisibilibus similitudo est Deus &
 ea in nobis sunt meliora, quae sunt invisibilia. Ecce
 apertissimè assertum justitiam illam quam vult
 esse diligendam, esse Deum. Ipse est enim sicut
 veritas, ita & justitia incommutabilis, & omnis
 aequitatis regula imperturbabilis, quam nisi
 cernamus nihil aut justum aut in usum sapienter
 intelligi aut intelligenter dici potest. Hujus re-
 gulae dilectio, justitiae, hoc est, Dei dilectio
 est; per quam divina justitia participes effici-
 mur. Illi quippe diligendo adhaeremus, con-
 jun-*

*Quod sine nemini competit nisi soli Deo quae-
 admodum saepius Augustinus tradit. Hinc
 enim illud in quaestionibus super Exodum:
 Lex Dei sempiterna est, quam consulunt omnes pie-
 nentes, ut quod in ea invenerint vel faciant vel in-
 bebant, vel vetent, secundum quod illa incommutabilis
 veritate perceperint. Nunquid enim Moyses quantumvis
 cum illo Deus loqueretur, per singula credendum est,
 quod consulere soletur Deum, siquid esset in discepta-
 tionibus tanta multitudinis, quae illum in hoc iudican-
 di negotio a mane usque ad vesperam detinebat? Et
 tamen nisi sua menti praesidentem dominum consule-
 ret, legemque eius aeternam sapienter atenderet, quid
 iustissimum iudicare inter disceptantes posset, non inve-
 niret. Et in alio libro: Non iam servilogu per
 timorem sed amici per charitatem & servi iustitia,
 unde illa lex (temporalis Moysis) promulgata
 est. Et in libris Confessionum: Et non noveram
 iustitiam veram interiorem, non ex consuetudine iu-
 dicantem, sed ex lege rectissima omnipotentis Dei,
 quae formarentur mores Regionum & dierum pro re-
 gionibus & diebus, cum ipsa ubique ac semper esset,*

Ibidem.

*psal. 118.
 Lit. 4. Cen-
 sili. c. 9.
 Lit. 22. c. 6.
 tra Faustian
 cap. 27.*

*Serm. 77 de
 verbis Apost.
 cap. 3.*